

Syyhyn hoito kotona

Aiheuttaja

Syyhyn aiheuttaa syyhypunkki, joka on 0.3 - 0.5 mm pitkä loinen. Syyhyä levittää hedelmöitynyt syyhypunkkinaaras, joka kaivaa ihon pintakerrokseen käytäviä, joihin se munii. Syyhypunkin elinaika on 4 - 8 viikkoa. Ihmisen ulkopuolella aikuinen punkki elää 24 - 36 tuntia, epäkypsä punkki jopa viikon.

Oireet

Tyypillisin oire on kutina sormien välissä, ranteissa, vatsassa, pakaraseudussa, rinnassa ja sukupuolielimissä. Kutina on voimakasta etenkin öisin tai kuuman suihkun jälkeen. Muita oireita ovat ihottuma, raapimajäljet, näppylät, vesirakkulat ja 5 -10 mm:n mittaiset rihmamaiset punkin käytävät sekä raapimisen mahdollisesti aiheuttama tulehdus iholla. Lapsilla käytäviä on usein kämmenissä ja jalkapohjissa. Oireet kehittyvät noin 3 - 6 viikon kuluttua tartunnasta. Uusintatartunnassa oireita voi ilmetä 1-3 päivän jälkeen.

Tarttuminen

Tartunta edellyttää läheistä ihokontaktia tartunnan saaneen ihmisen kanssa (päiväkodeissa, kouluissa, perheen sisällä, laitoshoidossa tai seksikontaktissa) tai nukkumalla samassa sängyssä, harvemmin vaatteiden ja huonekalujen välityksellä. Vain poikkeustapauksissa syyhy leviää kätellessä tai muussa lyhytaikaisessa ihokontaktissa.

Syyhyn hoito

Syyhypunkki häädetään joko paikallishoitoaineella tai tablettilääkityksellä. Hoito toistetaan viikon kuluttua ensimmäisestä häätöhoidosta.

Myös partnerit ja perheenjäsenet hoidetaan samanaikaisesti, oireelliset kaksi kertaa ja oireettomat kerran. Harvinaisen karstasyyhyipotilaan hoidossa suositellaan samanaikaista paikallis- ja tablettihoitoa.

Paikallishoitoaine (permetriinivoide, Nix ®, apteekista ilman reseptiä saatava emulsiovoide)

Iho pestään hyvin pesunesteellä ja viileällä vedellä ennen voiteen levitystä. Ihon on oltava puhdas, kuiva ja viileä, kun hoito aloitetaan.

Voidetta levitetään, mieluiten illalla, **ohut kerros koko iholle**, päätä lukuun ottamatta. Oireisille pienille lapsille ja iäkkäille, voidetta tulee levittää myös pään alueelle, mutta ei silmien ja suun ympärille.

Kynnet leikataan ja voidetta on levitettävä erityisen **huolellisesti kynsireunojen alle, sormien ja varpaiden väleihin, ranteisiin, kainaloihin, napaan sekä ulkosiin sukupuolielimiin** (ei limakalvoille).

Voiteen annetaan vaikuttaa yön yli ja pestään pois 8 - 12 tunnin kuluttua. Jos esim. kädet pestään ennen tämän ajan kulumista, ne on voideltava uudestaan.

Turvallinen raskauden ja imetyksen aikana sekä yli 2 kk ikäisille lapsille.

Suunkautta otettava tablettilääkitys (Ivermektiini, Stromectol®, 3 mg/tbl, 4 tbl / pakkaus)

Lääkäri kirjoittaa reseptin. Hoitoannos 0.2 mg/kg eli normaalipainoiselle aikuiselle annetaan 12 mg (4 tbl) **kerta-annoksena**. Tablettihoito uusitaan viikon kuluttua. Raskaana olevia ja pikkulapsia (paino alle 15 kg) ei tällä lääkityksellä hoideta. Imetyksen aikana sitä voi käyttää. Lääke voidaan ottaa mihin vuorokaudenaikaan tahansa, ruokailun yhteydessä.

Rikkivaseliinin käyttö alle 2 kk:n ikäisille lapsille sekä vaihtoehto raskaana oleville
(Sulfur petrolatum 10 %, 100 g (Sulfur ad usum externum 100 mg, paraffin liq. 100 mg, vaselin alb. ad 1 g).

Iho pestään pesuaineella ja vedellä ennen voiteen levitystä. Ihon on oltava puhdas ja kuiva. Voidetta levitetään ohut kerros ihoon koko keholle päätä lukuun ottamatta 3 vrk ajan iltaisin.

Voide pestään pois 24 tunnin kuluttua levittämisestä, ennen uutta voitelua.

Voidetta on levitettävä erityisen huolellisesti kynsireunojen alle, sormien ja varpaiden väleihin, ranteisiin, kainaloihin, napaan sekä ulkoihin sukupuolielimiin. Jos kädet pestään ennen kuin 24 tuntia on kulunut, ne on voideltava uudelleen.

Siivoussaneeraus kotona

Kaikki käytössä olleet vaatteet, pyyhkeet ja vuodevaatteet vaihdetaan hoidon jälkeen ja pestään. **Konepesu 60 °C:ssa** hävittää syyhy punkit.

Vesipesua kestävämmät vaatteet, jalkineet, pehmolelut, ym. **poistetaan käytöstä suljettuun muovipussiin yhden viikon ajaksi. Patjat, sohvapöytämatat ja päällystetyt tuolit imuroidaan.**

Vaihtoehtona vaatteet ym. voi laittaa **pakastimeen** tai talvella **ulos pakkaseen (-20 C) yhdeksi vuorokaudeksi. Saunan kuumuus (yli 80 °C) tappaa punkit, 2 tuntia.**

Yöllisen Nix hoidon jälkeen vaatteiden vaihdot ja siivoukset tehdään seuraavana aamuna. Stromectol hoidon jälkeen siivoukset tehdään syyhy lääkkeen vaikutusajan (8-15 tuntia jälkeen), esimerkiksi seuraavana aamuna.

Tartuttavuus on ohi 24 tunnin kuluttua 1. hoidosta. Ainakin päiväkotiin on hyvä ilmoittaa lapsen syyhytunnusta. Suositeltavaa on ilmoittaa myös muille läheisille tahoille, jos on ollut heidän kanssaan lähikontaktissa.

Jälkikutina

Iho-oireiden parantuminen ja jälkikutina voivat kestää jopa 3 - 4 viikkoa, eikä tätä pidä tulkita hoidon epäonnistumiseksi tai uusintainfektioksi. Heti syyhyyn häätölääkityksen jälkeen ihottumaa hoidetaan kahdesti päivässä yleensä noin viikon ajan antibakteerista ainetta sisältävällä kortisonivoiteella (esim. Sobicort). Syyhyyn liittyvään kutinaan voidaan tarvittaessa käyttää antihistamiinia.

Päivitetty 6/18 Syyhyyn uudet eurooppalaiset suositukset 2017 mukaan HL/ KU